

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Засновано у 1999 р.

**№ 3 (54)
вересень 2016**

**Внесено до Переліку фахових видань України
(наказ МОН України від 29.12.2014 р. № 1528)**

**Миколаїв
МНУ імені В. О. Сухомлинського
2016**

УДК 37
ББК 74
Н 34

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
(протокол № 3 від 27 вересня 2016 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Валерій БУДАК доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України; голова редакційної колегії;
Анатолій СИТЧЕНКО доктор педагогічних наук, професор, головний редактор.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Валерій БИКОВ доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України;
Володимир ГЛАДИШЕВ доктор педагогічних наук, професор Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського;
Микола ЄВТУХ доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення вищої освіти НАПН України;
Василь КРЕМЕНЬ Президент НАПН України, академік НАН України, дійсний член НАПН України, Президент Товариства «Знання» України;
Володимир ЛУГОВИЙ дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, перший віце-президент НАПН України;
Олександр ЛЯШЕНКО дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар Відділення загальної середньої освіти НАПН України;
Нелля НИЧКАЛО доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення педагогіки та психології професійної освіти НАПН України;
Олександра САВЧЕНКО головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України, радник президента НАПН України, дійсний член НАПН України;
Тетяна СТЕПАНОВА доктор педагогічних наук, професор Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського;
Ольга СУХОМЛИНСЬКА академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
Олена ТРИФОНОВА доктор педагогічних наук, професор Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського;
Мухіддін ХАЙРУДДІНОВ доктор педагогічних наук, професор Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Тетяна ПОТАПЧУК доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Василь ШУЛЯР доктор педагогічних наук, доцент (Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти).

Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / За ред. проф. Анатолія Ситченка. – № 3 (54), вересень 2016. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. – 340 с.

У збірнику наукових праць уміщено статті з актуальних проблем педагогічної науки. Зокрема розглянуто питання теорії та методики навчання дисциплін освітніх галузей. Автори особливу увагу звертають на процес виховання та навчання, інноваційні технології в освіті, особливості формування компетентності, проблеми початкової школи тощо.

Видання адресовано науковцям, педагогам, учителям-методистам, студентам педагогічних спеціальностей.

УДК 37
ББК 74

© Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського, 2016

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Яна АНДРЮЩЕНКО

Методологічні основи застосування відкритих освітніх ресурсів у фаховій підготовці магістрів фізико-математичних спеціальностей 11

Чень БО

Компонентна структура готовності майбутнього вчителя музики до інструментально-виконавської діяльності 15

Марина БОДЕЛАН

Вуличний соціальний працівник: професійні функції 19

Любов ВІШНІКІНА

Теоретичні засади формування методичної системи компетентнісного навчання географії 23

Анна ГАМЗА

Методична реалізація описової функції дієслова у процесі формування текстотворчих умінь 29

Анна ДОБРОВОЛЬСЬКА

Оцінювання фахової підготовки майбутніх лікарів і провізорів за рівнями сформованості ІТ-компетентності 33

Надія ДОВГАНЬ

Провідні чинники формування фізичної культури студентів вищих навчальних закладів у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи 41

Микола КОЗЯР, Валерій КРІВЦОВ

Окремі аспекти методики розв'язування задач з нарисної геометрії 47

Валентина КУРІЛОВА, Микола ПИЛИПЕНКО, Сергій РЕДЬКО

Пошук шляхів підвищення фізичної працездатності учасників багатоденних піших туристських походів оздоровчого спрямування 57

Валентина КУРІЛОВА, Сергій РЕДЬКО, Михайло ЛУЦИК

Пошук шляхів покращення фізичної та розумової працездатності підростаючого покоління 60

Валентина КУРІЛОВА, Сергій РЕДЬКО, Петро ПУСТОВОЙТ, Сергій ЩАСЛИВИЙ

Роль учителя фізичної культури в організації спортивно-масової роботи зі спортсменами початківцями 63

Наталія ПАХОМОВА

Психолого-педагогічні умови інтеграції медико-психологічної і педагогічної складових професійної підготовки логопедів 66

Галина РАЙКОВСЬКА

Комп'ютерний інжиніринг у графічній підготовці фахівців ВТНЗ 71

Наталія САВІНОВА

Театралізована логопедична діагностика стану сформованості словника дітей дошкільного віку 76

Олена СКОРНЯКОВА

Модель формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій 81

Ольга СОРОКА

Використання арт-терапевтичних технологій у підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери 87

Анатолій ТИХОМІРОВ, Георгій УСАТЮК

Розвиток фізичних якостей майбутнього туриста 93

Тан ЦЗЕМІН

Методичне забезпечення вокальної підготовки майбутніх учителів музики на консолідаційній основі 97

Ма ЧЕНЬ

Моделювання співацької діяльності майбутніх учителів музики у позашкільних мистецьких закладах 101

РОЗДІЛ 2

НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Ольга БУТКО Економічна культура як соціально-педагогічна проблема 105

Вікторія ГАЛУЩЕНКО

Впровадження засобів нейробіки у корекційній роботі з дітьми з порушеннями мовлення 110

Світлана ГВОЗДІЙ

Діагностика особистісно-ціннісного компонента культури безпечної життєдіяльності студентів класичних університетів 113

Світлана КАЛАУР

Характеристика толерантності як показника готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів у професійній діяльності 121

Вікторія КИСЛИЧЕНКО

Проблеми логопедичної допомоги сім'ям, які виховують дитину з порушенням мовлення 127

Вікторія КОРНЕЩУК

Професійна культура як мета підготовки сучасних фахівців у ВНЗ 132

Віктор КОРОЛЕНКО

Психолого-педагогічні теорії морального формування дітей шкільного віку 136

Ольга КУЗНЕЦОВА

Аксіологічний підхід до підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін 139

Оксана ЛОСЄВА

Оновлені навчальні програми з вивчення англійської мови у 1–4 класах загальноосвітніх навчальних закладів: очікування та фактичні зміни 143

Олена МАРТИНЧУК

Інклюзивна освіта: освітологічний контекст 146

Катерина МИХАСЮК

Використання інформаційних технологій при викладанні облікових дисциплін в економічних коледжах 151

Наталія ОЛЕКСЮК

Моделювання процесу соціалізації як умова ефективності соціальної реабілітації особистості 155

Андрій ПАРФАНОВИЧ

Актуальність профілактики сімейного насильства серед молодих пар 159

<i>Юлія СОРОЧАН, Анна МИХАЛЬЧИШИНА</i>	Використання комп'ютерних технологій на уроках математики у спеціальній школі	163
<i>Ніна СТЕЛЬМАХ</i>	Культура педагогічного спілкування – основа деонтологічної культури педагога	168
<i>Валентина ФРИЦЮК</i>	Структура готовності до безперервного професійного саморозвитку майбутніх педагогів	173

РОЗДІЛ 3

ДОШКІЛЬНА ТА ПОЧАТКОВА ОСВІТА

<i>Олена БЕЛОВА</i>	Організація групової роботи щодо запобігання агресії у молодших школярів з порушеннями мовленнєвого розвитку	177
<i>Ірина КНЯЖЕВА</i>	Моральне виховання дітей старшого дошкільного віку в умовах взаємодії ДНЗ і сім'ї	182
<i>Алла КРАМАРЕНКО</i>	Підготовка вчителя нової формації для початкової школи в умовах сталого розвитку суспільства	187
<i>Л. ЛІСОВА</i>	Особливості підготовки молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення до розв'язування арифметичних задач	192
<i>Ірина МАЛАШЕВСЬКА</i>	Організаційно-методична система музичного навчання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку на засадах саногенно-особистісного підходу	196

РОЗДІЛ 4

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

<i>Яна БОНДАРУК</i>	Формування глобальної компетентності у контексті навчання англійської мови майбутніх філологів як новий виклик системі освіти в інформаційному суспільстві	201
<i>Райса ДРУЖЕНЕНКО</i>	Дидактичні основи формування комунікативно-прагматичної компетентності майбутнього вчителя української мови і літератури	205
<i>Олена КЛЕХО</i>	Особливості формування фахової компетентності майбутніх вчителів інформатики у початковій школі з використанням методів ситуативного моделювання	211
<i>Наталія КРУТОВА</i>	Критерії, показники та характеристика рівнів розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів математики	216
<i>Наталія СІРАНЧУК</i>	Основні принципи формування лексичної компетентності молодшого школяра	222
<i>Андрій ШЕВЧЕНКО</i>	Зміст та структурні компоненти фахової компетентності майбутніх офіцерів тилу	227

РОЗДІЛ 5

СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧА ОСВІТА

<i>Галина БІЛОКОНЬ</i>	Етапи гуманізації системи реформування вищої освіти в Україні у другій половині XX – початку XXI століття	233
------------------------	---	-----

<i>Зоя ВОЗНА</i>	Контекстний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів суспільних дисциплін	237
<i>Олександр ГРІНЧЕНКО, Світлана ГУБІНА</i>	Розвиток краєзнавчої освіти у Харківському регіоні	242
<i>Микола ЗЕРКАЛЬ</i>	Вища освіта України в роки незалежності: етапи, періодизація, проблеми	246
<i>Александр КИРИЧЕНКО</i>	Новая концепция бесплатного и доступного четырнадцатилетнего обществоведческого образования: приглашение к дискуссии	251
<i>Наталія НІКОЛАЄНКО</i>	Формування предметно-методичної компетентності викладача суспільствознавчих дисциплін	257
<i>Анна НІКОРА</i>	Аксіологічні основи розвитку особистості студента в освітньо-виховному середовищі університету	263
<i>Ірина ПОБЕДАШ</i>	Методичні аспекти формування громадянської компетентності учнів основної школи у процесі навчання історії	268
<i>Анна СТАРЄВА</i>	Формування предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя-суспільствознавця: операційно-діяльнісний блок моделі	274

РОЗДІЛ 6 ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

<i>Олександра БОРОДІЄНКО</i>	Зарубіжний досвід розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку	280
<i>Аліна ВАКОЛЮК</i>	Формування на уроках фізичної культури процесу навчання у загальноосвітніх школах України (50–80-ті рр. XX ст.)	286
<i>Катерина ВОРОНЦОВА</i>	Соціально-економічний вплив на освітню підготовку правознавців в Україні (у другій половині XX – на початку XXI століття)	290
<i>Вікторія ГОШ</i>	Особливості розвитку теорії внутрішньошкільного контролю у вітчизняній педагогіці у 70–80-ті роки XX століття	294
<i>Тетяна ДЕРЕКА</i>	Професійна підготовка фахівців фізичного виховання у країнах ЄС (Східна Європа)	300
<i>Ван КАНЬ</i>	Основні підходи до інструментальної підготовки студентів з Китаю	308
<i>Володимир КРАВЕЦЬ</i>	Історичні та теоретичні аспекти становлення сексуальної педагогіки	312
<i>Наталія ЛЕЩІЙ</i>	Історичні засади використання засобів фізичної культури у практиці навчання і реабілітації дітей зі складними вадами психофізичного розвитку	319
<i>Мухиддин ХАЙРУДДИНОВ</i>	Инновационная педагогическая деятельность крымскотатарского просветителя И. Гаспринского	325

РЕЦЕНЗІЇ

<i>Илья СТАРИКОВ</i>	Соприкосновение с личностью Кобзаря	332
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ		335

CONTENTS

CHAPTER 1

THEORY AND METHODS OF PROFESSIONAL EDUCATION

<i>Iana ANDRIUSHCHENKO</i>	Methodological basis of the use of open educational resources in professional training of masters of physical and mathematical specialties	11
<i>Chen BO</i>	Component structure of future music teachers to instrumental-performing activity	15
<i>Marina BODELAN</i>	Street social worker: professional functions	19
<i>Lubov VISHNIKINA</i>	Theoretical principles of forming the methodological system of competency building approach in geography teaching	23
<i>Anna HAMZA</i>	Implementation of methodical descriptive verb in the process of forming skills of the text	29
<i>Anna DOBROVOLSKA</i>	The evaluation of the professional preparation of future doctors and pharmacists by the levels of formedness of the it competence	33
<i>Nadia DOVGAN</i>	The leading factors of university students' physical culture formation in the extracurricular sports work	41
<i>Mykola KOZYAR, Valerii KRIVTSOV</i>	Some aspects of method solving with descriptive geometry	47
<i>Valentyna KURYLOVA, Mykola PYLYPENKO, Serhii REDKO</i>	Seeking of ways to improve physical performance of participants of multi-day hiking with recreational nature	57
<i>Valentyna KURILOVA, Serhii REDKO, Mykhailo LUTSYK</i>	Looking for the ways to improve physical and mental performance of the younger generation	60
<i>Valentyna KURILOVA, Serhii REDKO, Petro PUSTOVOIT, Serhii SHCHASLYVYI</i>	The role of a teacher of physical culture in organization of mass sports work with the athletes-beginners	63
<i>Natalia PAKHOMOVA</i>	Psycho-pedagogical conditions of integration of medical and psychological and pedagogical components of the professional training of speech therapists	66
<i>Galyna RAIKOVSKA</i>	Computer engineering and in graphic training of experts of technical higher educational institutions	71
<i>Natalia SAVINOVA</i>	The dramatized logopedic diagnostics of the condition of formation of the dictionary of children of preschool age	76

<i>Elena SKORNYAKOVA</i>	Model of formation of competitiveness of future specialists on information technology	81
<i>Olga SOROKA</i>	Applying of art-therapeutical technologies in training of social sphere's future specialists	87
<i>Anatolii TIKHOMIROV, Heorkhii USATIUK</i>	Development of physical qualities of a future tourist	93
<i>Tan ZEMING</i>	Methodical providing vocal training of teachers consolidation based on music	97
<i>Ma CHEN</i>	Modeling singers of future music teachers in after-school arts institutions	101

CHAPTER 2 EDUCATION

<i>Olga BUTKO</i>	Economic culture as a social-pedagogical problem	105
<i>Victoria GALUSHENKO</i>	Implementation of neyrobiky in correctional work with children with speech disorders	110
<i>Svitlana GVOZDII</i>	Diagnostics of personal-evaluative component of safe life and activity culture of classical university students	113
<i>Svitlana KALAUUR</i>	The description of tolerance as an indicator of readiness of future specialists of social sphere to resolution of conflicts in professional activities	121
<i>Victoriia KYSLYCHENKO</i>	Problems of speech therapy to families raising a child with speech disorders	127
<i>Viktoriia KORNESHCHUK</i>	Professional culture as the aim of modern specialists' preparation in the university	132
<i>Viktor KOROLENKO</i>	Psychological and pedagogical theories of moral forming of children of school age	136
<i>Olha KUZNETSOVA</i>	Axiological approach to training future teachers of artistic disciplines	139
<i>Oksana LOSIEVA</i>	Updated curriculum for English learning in 1-4 forms of secondary schools: expectations and actual changes	143
<i>Olena MARTYNCHUK</i>	Inclusive education: educological context	146
<i>Kateryna MIKHASYK</i>	Use of information technology in teaching of accounting disciplines in economic colleges	151
<i>Natalya OLEKSIUK</i>	Modeling of the process of socialization as the basis of social rehabilitation of the personality	155
<i>Andriy PARFANOVICH</i>	The relevance of the family violence prevention among young couples	159
<i>Julia SOROCHAN, Anna MYKHALCHYSHYNA</i>	Using computer technology on mathematics lessons in special schools	163

<i>Nina STELMAKH</i>	The culture of pedagogical communication as the basis of a teacher's deontological culture	168
<i>Valentina FRYTSIUK</i>	Structure readiness for continuous professional future teachers self-development	173

CHAPTER 3 PRESCHOOL AND PRIMARY EDUCATION

<i>Olena BELOVA</i>	Organization of group work for prevention of aggression among primary school children with violations of speech development	177
<i>Irina KNYAZHEVA</i>	Moral education of children older preschool age in terms of pre-school and the family engagement	182
<i>Alla KRAMARENKO</i>	Preparing teachers for the formation of a new primary school in the sustainable development of the society	187
<i>L. LISOVA</i>	Features of preparation of junior schoolchildren are with heavy violations of broadcasting to untiing of arithmetic tasks	192
<i>Iryna MALASHEVSKA</i>	Organizational and methodical system of music education for children of pre-school and primary school age on the basics of sanogen and personal approach	196

CHAPTER 4 COMPETENCE AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

<i>Tana BONDARUK</i>	Development of global competence in the context of English learning of future teachers of foreign languages as a new challenge to educational system in the information society	201
<i>Raisa DRUZHENENKO</i>	Didactic bases of formation of communicative-pragmatic competence of a future teacher of Ukrainian language and literature	205
<i>Olena KLEHO</i>	Features formation of professional competence of science teachers in primary schools using the method of case simulation	211
<i>Nataliia KRUTOVA</i>	Criteria, figures and characteristics of development levels of information and communication competence of teachers of mathematics	216
<i>Nataliia SIRANCHUK</i>	The basic principle of lexical competence younger student	222
<i>Andrei SHEVCHENKO</i>	Contents and structural components of professional competence of future logistics officers	227

CHAPTER 5 SOCIAL SCIENCE EDUCATION

<i>Galina BILOKON'</i>	Stages of higher education reform humanization in Ukraine in the end of XX century and beginning of XXI century	233
------------------------	---	-----

<i>Zoya VOZNA</i>	Contextual approach in professional training of future teachers of social disciplines	237
<i>Alexander GRINCHENKO, Svetlana GUBINA</i>	Development of local history education in the Kharkov region	242
<i>Nikolai ZERKAL</i>	Higher education of Ukraine in the years of independence: stages, periodization, problems	246
<i>Alexander KIRICHENKO</i>	The new concept of free and affordable fourteen-graded social science education: invitation to discussion	251
<i>Natalia NIKOLAYENKO</i>	Formation of subject-methodical competence of future teachers of social sciences	257
<i>Anna NIKORA</i>	Axiological foundations of the individual student in education and educational environment of the university	263
<i>Iryna POBIDASH</i>	Methodical aspects of the formation of students' civic competence at the basic school in the course of learning g history	268
<i>Anna STAPYEVA</i>	Formation objective and methodical competence of future teachers of social sciences. Operating and activity-block model	274

CHAPTER 6

DOMESTIC AND INTERNATIONAL EXPERIENCE

<i>Olexandra BORODIYENKO</i>	Foreign experience in professional competency development of heads of departments of communication companies	280
<i>Alina VAKOLIUK</i>	Creating learning process at physical training lessons in secondary schools of Ukraine (50–80-s of XX century)	286
<i>Kateryna VORONTSOVA</i>	Socio-economic impact on the educational training of lawyers in Ukraine (in the second half of the XX – beginning of the XXI century)	290
<i>Viktoriia GHOSH</i>	Features of the development of the theory of intraschool control in domestic pedagogy in the 70's and 80's of the XX century	294
<i>Tatiana DEREKA</i>	Professional training of physical education specialists in the EU countries (Eastern Europe)	300
<i>Van CANH</i>	Main approaches to tool training students from China	308
<i>Volodymyr KRAVETS</i>	Historical and theoretical aspects of sexual pedagogics formation	312
<i>Nataliia LESCHII</i>	Historical basis use of physical education in practice training and rehabilitation children with complex defects development	319
<i>Muhiddin HAJRUDDINOV</i>	Innovative pedagogical activity of Crimean Tatar educator I. Hasprynskyi	325

REVIEWS

<i>Illia STARICOV</i>	Contact with a person Kobzar	332
-----------------------	------------------------------------	-----

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS	335
-------------------------------------	-----

Oksana LOSIEVA
Melitopol

UPDATED CURRICULUM FOR ENGLISH LEARNING IN 1-4 FORMS OF SECONDARY SCHOOLS: EXPECTATIONS AND ACTUAL CHANGES

The article highlights the changes in the updated curriculum for English learning in 1-4 forms of secondary schools. Positive changes in language learning material in the first form (oral introductory course and the mandatory use of Printscript in teaching writing) are noted. The practicability of withdrawal of complex grammatical forms (Present Perfect, to be going to, the formation of plural nouns with the ending -es) and the reduction of size of statements in writing and speaking, in accordance with age-related mental abilities of students is highlighted. The contradiction between proclaimed simplification of the curriculum and complexity of the material to form the lexical competence of students in the third and fourth forms is revealed.

Key words: curriculum, learning English, primary school, secondary schools.

Оксана ЛОСЕВА
г. Мелитополь

ОБНОВЛЕННЫЕ УЧЕБНЫЕ ПРОГРАММЫ ПО ИЗУЧЕНИЮ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В 1-4 КЛАССАХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ: ОЖИДАНИЯ И ФАКТИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ

В статье освещены изменения в обновленных учебных программах по изучению английского языка в 1-4 классах общеобразовательных учебных заведений. Отмечены позитивные изменения в обучении языкового материала в первом классе (вводный устный курс и обязательное использование полупрописного шрифта при обучении письму). Отмечена целесообразность изъятия сложных грамматических форм (Present Perfect, to be going to, образование множественного числа существительных с помощью окончания -es) и уменьшения объема высказываний в письме и говорении в соответствии с возрастными умственными возможностями учащихся. Выявлено противоречие между провозглашенным упрощением программ и усложнением материала по формированию лексической компетенции учащихся третьих-четвертых классов.

Ключевые слова: учебные программы, изучение английского языка, начальная школа, общеобразовательные учебные заведения.

Стаття надійшла до редколегії 02.09.2016

УДК 37.013.73:001.1

Олена МАРТИНЧУК
м. Київ
o.martynchuk@kubg.edu.ua

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ОСВІТОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

У статті акцентовано увагу на потребі в розгляді інклюзивної освіти в контексті становлення і розвитку сучасного наукового знання про освіту – освітології; показано, що освітологія сприяє визначенню і розумінню суті поняття «інклюзивна освіта», яке наразі немає науково обґрунтованого трактування у вітчизняному науковому і освітньому просторі; подано огляд дефініції «інклюзивна освіта» в сучасних літературних джерелах і законодавчих документах України, Білорусі, Росії; зроблено порівняння сутності поняття «інклюзивна освіта» з точки зору освітологічного і дидактичного контекстів; висловлено припущення про те, що недостатній рівень підтримки педагогічною спільнотою освітньої інклюзії обумовлений розумінням інклюзивної освіти в межах дидактичного контексту.

Ключові слова: освіта; інклюзивна освіта; освітологія; освітологічний контекст.

Останнім часом питання інклюзивної освіти набувають вагомості значущості у процесі реформування й модернізації сфери освіти як найбільш масового соціального інституту формування й розвитку людських ресурсів. Інклюзивна освіта зарекомендувала себе в усьому світі як важливий елемент в дослідженнях у сфері освіти, оскільки значна

увага до соціальної та освітньої інтеграції осіб з особливими освітніми потребами узгоджується зі світовим загальним прагненням до соціальної справедливості [Slee R, 2001]. Стрімкий розвиток в Україні нової форми отримання освіти дітьми з психофізичними порушеннями – інклюзивної – вимагає усвідомлення суті цього поняття і розгляду його

з позицій сучасного наукового знання про освіту.

Проведений аналіз вітчизняних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблем інклюзивної освіти в Україні (Віт. І. Бондар, І. І. Демченко, А. А. Колупаєва, С. П. Миронова, В. М. Синьов, Т. В. Скрипник, М. К. Шеремет, Д. І. Шульженко та ін.), свідчить, що фактично ніхто з них не робить спробу розгляду інклюзивної освіти в контексті розвитку сучасного наукового знання про освіту, зокрема нового в Україні наукового напрямку інтегрованого дослідження сфери освіти – освітології [9].

На сучасному етапі цивілізаційного розвитку (в контексті філософії і культури постмодерну) «...модернізація сучасної освіти спрямована не тільки на оновлення змісту, форм і методів освітньої діяльності, а й торкається самого розуміння сучасної освіти як цілісного суспільного феномену» [1, 3].

В Україні науковий напрям інтегрованого пізнання освіти – освітологія – запропоновано академіком В. О. Огнев'юком, ректором Київського університету імені Бориса Грінченка [6, 74–75]. На його думку, освітологія як науковий феномен найповніше відображає всі знання, що відносяться до освіти, «а саме поняття «освітологія» як науковий термін ліквідує плутанину між власне освітою та знанням про освіту незалежно від того, за допомогою яких наук воно отримано» [1, 3]. Відповідно до концепції В. О. Огнев'юка, об'єктом дослідження освітології є сфера освіти в її сталому розвитку, предметом – наявні системи й підсистеми освіти в їх сталому розвитку; умови та чинники, що впливають на цей розвиток; домінанти розвитку сучасної освіти, які визначають вектор розвитку освітніх систем [1, 3–4].

Відомо, що освіта, як найбільш масовий соціальний інститут, як соціальне і культурне явище, є незмінним атрибутом людства і невід'ємним його супутником у поступальному русі еволюційного розвитку. На думку С. О. Сисоевої, «освіта спрямовує життя суспільства, перетворюючи його із «суспільства сьогодні» на «суспільство завтра»» [10, 22].

У цьому аспекті надзвичайно актуального значення для розвитку суспільства, на на-

шу думку, набуває осмислення інклюзивної освіти в умовах цивілізаційних змін нашої історичної доби, розуміння тенденцій її розвитку, внутрішніх протиріч й механізмів прогресу. Відтак, метою нашої статті є спроба висловити погляд на інклюзивну освіту в освітологічному контексті.

Для того, щоб зрозуміти сутність інклюзивної освіти, недостатньо тільки звернутися до усталеної у вітчизняній дидактиці категорії «освіта», потрібно розглянути цю дефініцію з позиції освітології. Освітологія як сучасна наука про сферу освіти стверджує, що поняття «освіта» за останні роки значно змінило свій зміст.

Розгляд генезису цього поняття показує, що воно увійшло у вітчизняний педагогічний лексикон лише у XVIII столітті для позначення розвивального та виховного формувального впливу навчання на особистість. Тривалий час поняття «освіта» вживалося як синонім поняття «виховання». Пізніше воно пов'язується з навчанням, позначаючи його формувальний вплив на особистість [2, 614–615].

За півтора століття від розуміння освіти як:

- нормованого процесу, спрямованого на трансляцію наступним поколінням соціально-значущого й культурно-історичного досвіду та забезпечення наступності поколінь (В. С. Ледньов);
- процесу й результату засвоєння особистістю певної системи наук, знань, практичних умінь й навичок та пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної й творчої діяльності, а також морально-естетичної культури (С. У. Гончаренко);
- цілеспрямованого процесу виховання і навчання в інтересах людини, суспільства й держави (Закон України «Про освіту»);
- дослідники прийшли до якісно інших характеристик поняття «освіта».

У польсько-українському щорічному журналі «Освітологія», одним із співзасновників якого є Київський університет імені Бориса Грінченка, зазначено, що освіта розглядається сьогодні як:

- процес зовнішнього впливу на засвоєння індивідом узагальненого об'єктивного, соціального досвіду, норм, цінностей тощо;

- спеціальна сфера соціального життя;
- унікальна система, своєрідний соціокультурний феномен;
- сутнісна характеристика етносу, суспільства, людської цивілізації, способів її самозбереження й розвитку;
- процес, тобто цілісна єдність навчання, виховання й розвитку, саморозвитку особистості;
- збереження культурних норм з орієнтацією на майбутній стан культури;
- соціокультурний інститут, що сприяє економічному, соціальному, культурному функціонуванню і вдосконаленню суспільства;
- результат, тобто рівень загальної культури й освіченості людей [10, 23].

Отже, сьогодні поняття «освіта» окреслюється різними контекстами: освіта – цінність (державна, суспільна, особистісна); система різноманітних навчальних закладів і освітніх установ; особливий процес; різноманітний результат; соціокультурний феномен; соціальний інститут, що впливає на стан свідомості суспільства [10, 23].

А тепер розглянемо, як подається визначення інклюзивної освіти в сучасних літературних джерелах і законодавчих документах. ЮНЕСКО надала найуніверсальніше визначення інклюзивної освіти як *цілісного феномена*, що передбачає рівний доступ до якісної освіти всіх дітей без винятку [5].

В українських наукових джерелах інклюзивна освіта визначається як *система освітніх послуг*, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу [3, 24].

У Росії поняття «інклюзивна освіта» визначено Федеральним законом «Про образование в Российской Федерации» як «...забезпечення рівного доступу до освіти для всіх, хто навчається, з урахуванням різноманітності особливих освітніх потреб і індивідуальних можливостей» [8]. Щодо цього визначення, є цікавий і надзвичайно влучний коментар одного з батьків дитини з особливими освітніми потребами, який зазначає, що відповідно до Закону РФ «Об образовании в

Российской Федерации» (2012) освіта, по-перше, є процесом організації навчання і виховання, по-друге, суспільною цінністю, по-третє, сукупністю знань, умінь, цінностей, досвіду діяльності, компетенцій. Якщо ж проаналізувати трактування дефініції «інклюзивна освіта» в російському законі, то виходить, що для дітей з психофізичними порушеннями інклюзивна освіта не якийсь особливий процес, не особлива суспільна цінність, не специфічний результат навчання і виховання, а організаційне дійство щодо забезпечення рівного доступу до освіти для всіх [4].

У республіці Білорусь під інклюзивною освітою розуміють «...навчання і виховання, в процесі яких особливі освітні потреби всіх, хто навчається, в тому числі осіб з особливостями психофізичного розвитку, задовольняються в закладах основної і додаткової освіти при створенні в них відповідних умов і найповнішому включенні в освітній процес кожного, хто навчається» [7].

Відповідно до експертної оцінки ситуації щодо впровадження інклюзивної моделі освіти в Україні, проведеної на замовлення Міжнародного фонду «Відродження», наразі термін «інклюзивна освіта» в офіційних документах України ще не набув поширення і, відповідно, свого сталого трактування.

У вітчизняних публікаціях і законодавчих документах інших країн дефініція «інклюзивна освіта» розуміється широко, окреслюється різними контекстами, які можна узагальнити таким чином: система освітніх послуг (різноманітних навчальних закладів і освітніх установ); цілісний (соціокультурний) феномен; особливий процес (навчання і виховання, забезпечення рівного доступу до якісної освіти).

Нижче наводимо порівняння сутності поняття «інклюзивна освіта» з точки зору освітологічного і дидактичного контекстів (рисунк).

Зважаючи на дані порівняльного аналізу цієї дефініції в різному контексті, можна припустити, що педагогічна спільнота, в тому числі й дефектологічна, чинить найбільший опір впровадженню інклюзивної освіти (за результатами комплексного дослідження

Сутність поняття "інклюзивна освіта": освітологічний контекст

- система різноманітних навчальних закладів і освітніх установ;
- соціокультурний феномен;
- особливий процес;
- різноманітний результат;
- соціальний інститут, що впливає на стан свідомості суспільства;
- освіта – цінність (державна, суспільна, особистісна).

Сутність поняття "інклюзивна освіта": дидактичний контекст

- система освітніх послуг (різноманітних навчальних закладів і освітніх установ);
- цілісний (соціокультурний) феномен;
- особливий процес (навчання і виховання), (забезпечення рівного доступу до якісної освіти)

стану інклюзивної освіти в Україні в період з червня 2011 по січень 2012 року громадською організацією «Європейська дослідницька асоціація» за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження»), оскільки розуміє поняття «інклюзивна освіта» в традиційному дидактичному контексті.

Якщо ж підійти до розгляду цього поняття в освітологічному контексті, то потрібно враховувати всі значення освіти, але на перший план виходить розуміння інклюзивної освіти як цінності: державної, суспільної, особистісної.

Особливість системи інклюзивної освіти полягає в тому, що вона, на відміну від системи масової освіти (яка існувала з найдавніших часів) і спеціальної освіти (яка виникла на певному етапі розвитку суспільства), з'явилась в останні десятиліття XX століття, коли демократичні зміни в суспільстві обумовили необхідність забезпечення основних прав і свобод, зокрема права на освіту для всіх дітей, у тому числі для дітей з особливими освітніми потребами. По суті, інклюзивна освіта стала відповіддю на цивілізаційний виклик суспільству стати кращим, толерантнішим.

Система інклюзивної освіти являє собою специфічну соціокультурну єдність і, на відміну від системи спеціальної освіти, яку Н. М. Назарова відносить до підсистеми масової освіти [11, 7], не є підсистемою масової освіти, а – рівноцінною складовою загальної

системи освіти, яка реалізує соціально-гуманістичну функцію суспільства щодо осіб з порушеннями психофізичного розвитку, сприяючи їх розвитку, освіті та соціалізації.

Освітологія як сучасний інтегративний науковий напрям дає можливість глибше осягнути сутність поняття «інклюзивна освіта», розширюючи соціальний і суспільний контекст цього поняття; визначає вектори дослідження розвитку інклюзивної освіти у міждисциплінарному науковому просторі.

Список використаних джерел

1. Вступ до освітології: навч. прогн. для спеціальності 8.18010020 «Управління навчальним закладом» / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; [розроб. Огнев'юк В. О., Сисоєва С. О.]. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – 80 с.
2. Гончаренко С. У. Освіта // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / Алла Анатоліївна Колупаєва – К.: «Саміт-Книга», 2009. – 272 с.
4. Лунёв И. Иллюзия инклюзии? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://philanthropy.ru/intervyu/2015/12/03/31399/#.V8LRA9SLSt8>
5. Малофеев Н. Н. Специальное образование в России и за рубежом: в 2-х частях / Николай Николаевич Малофеев. – М.: Печат. двор, 1996. – 182 с.
6. Огнев'юк В. Філософія освіти та її місце в структурі наукових досліджень феномену освіти / В. Огнев'юк // Освітологія / oswiatologia. – 2012. – Вип. 1. – С. 69–75.
7. О внесении изменений и дополнений в Кодекс Республики Беларусь об образовании [Электронный ресурс] : Закон Респ. Беларусь (проект) от 4 янв. 2014 г. // Национальный правовой интернет-портал Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://www.pravo.by>. – Дата доступа: 10.06.2014.

8. Об образовании в Российской Федерации [Электронный ресурс] : Федер. закон Рос. Федерации, 29 дек. 2012 г., № 273-ФЗ : в ред. Федер. закона Рос. Федерации от 21.07.2014 г. // Консультант-Плюс. Россия / ЗАО «КонсультантПлюс». – М., 2014. – Ст. 2 (27).
9. Синьов В. М., Шеремет М. К., Руденко Л. М., Шульженко Д. І. Освітньо-психологічна інтеграція школярів із психофізичними порушеннями в у сучасних умовах України // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 7, у 2 т. / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. – Т.2 (7). – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2016. – С. 323–344.
10. Сисоева С. Сфера освіти як об'єкт дослідження / Світлана Сисоева // Освітologia / oswiatologia, 2012. – Вип. 1. – С. 22–29.
11. Специальная педагогика : в 3 т. : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / под ред. Н. М. Назаровой. – Т. 3 : Педагогические системы специального образования / Н. М. Назарова, Л. И. Аксенова, Л. В. Андреева и др. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 400 с.
12. Slee R. Social justice and the changing directions in educational research: the case of inclusive education. International Journal of Inclusive Education. 2001, 5(2-3), 167–177, doi:10.1080/ 13603110010035832. (eng). – Режим доступа: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/ 1360311001003583>

Olena MARTYNCHUK
Kyiv

INCLUSIVE EDUCATION: EDUCOLOGICAL CONTEXT

The article's attention is focused on the need to consider the context of inclusive education in the formation and development of modern scientific knowledge about education – educology; it is shown that educology facilitates the definition and understanding of the concept of «inclusive education», which has not its scientific justification and interpretation in the national scientific and educational space yet; it is given an overview of the definition of «inclusive education» in modern literature and legislative documents of Ukraine, Belarus and Russia; the comparison of the essence of the concept of «inclusive education» in terms of educological and didactic contexts is done; it is suggested that the insufficient level of educational community support of educational inclusion is due to understanding of inclusive education within the didactic context.

Key words: education; inclusive education; educology; educological context.

Елена МАРТЫНЧУК
Киев

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ОСВИТОЛОГИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ

В статье акцентировано внимание на необходимости в рассмотрении инклюзивного образования в контексте становления и развития современного научного знания об образовании – освитологии; показано, что освитология способствует определению и пониманию сущности понятия «инклюзивное образование», которое в настоящее время не имеет научно обоснованной трактовки в отечественном научном и образовательном пространстве; подан обзор дефиниции «инклюзивное образование» в современных литературных источниках и законодательных документах Украины, Беларуси, России; представлено сравнение сути понятия «инклюзивное образование» с точки зрения освитологического и дидактического контекстов; высказано предположение о том, что недостаточный уровень поддержки педагогическим сообществом образовательной инклюзии обусловлен пониманием инклюзивного образования в рамках дидактического контекста.

Ключевые слова: образование, инклюзивное образование, освитология, освитологический контекст.

Стаття надійшла до редколегії 02.09.2016

В сборнике научных трудов собраны статьи по актуальным проблемам педагогической науки. В частности рассмотрены вопросы теории и методики обучения дисциплин образовательных отраслей. Авторы обращают особое внимание на процесс воспитания и обучения, инновационные технологии в образовании, особенности формирования компетентности, проблемы начальной школы.

Издание адресовано ученым, педагогам, учителям-методистам, студентам педагогических специальностей.

The collection of scientific works includes articles on topical issues of pedagogy. Particularly, the issues of theory and methods of training subjects of education fields. The author pays particular attention to the process of education and training, innovative technologies in education, peculiarities of competence formation, issues of primary school, etc.

The publication is intended for researchers, teachers, teachers-methodologists, students of pedagogical specialties.

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК
НИКОЛАЕВСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА
имени В. А. СУХОМЛИНСКОГО**

**WISSENSCHAFTS BULLETIN
NATIONALE V. O. SUKHOMLYNSKYI UNIVERSITÄT
MYKOLAYIW**

**SCIENTIFIC BULLETIN
MYKOLAIV V. O. SUKHOMLYNSKYI NATIONAL
UNIVERSITY**

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

**№ 3 (54)
вересень 2016**

Формат 60×84 1/8. Ум. друк. арк. 39,5. Тираж 100 пр. Зам. № 2909-1.

Свідоцтво про реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 21010-10810 ПР від 25.09.2014 р.

Адреса редакції та видавця:
Видавництво МНУ імені В. О. Сухомлинського
54030, м. Миколаїв, вул. Нікольська, 24
тел. (0512) 37-88-38, т/ф 37-88-15
e-mail: publish.mnu@i.ua

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3375 від 27.01.2009 р.